

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita Venerabilis Yolandae Priorissae Ad Mariae Vallem in Ducatu Luciliburgensi

Wiltheim, Alexandre

Antuerpiae, 1674

Cap. XXII. Thomas Cantipratanus invisit Yolandam. Haec fit Priorissa ad Mariae Vallem. Invisitur à suo fratre Henrico Episcopo Trajectensi. Curat verti in linguam Germanicam leges Ordinis D. Dominici.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11873

stem, perindè ut res posceret, se præbebat. Nemo ab ea recedebat, nisi seipso melior.

CAPVT XXII.

Thomas Cantipratanus inuisit Yolandam.

Hac fit Priorissa ad MARIÆ Vallem, Inuisitur à suo fratre Henrico Episcopo Traiectensi. Curat verti in linguam Germanicam leges ordinis D. Dominici.

HIs studijs deditam Cantipratanus, suffraganeus Camaracensis Episcopus, vir in ordine D. Dominici non minus scriptis, quam virtute his temporibus illustris, coram vidit. Et quanquam ubi viderit, non commemorat, credibile tamen vidisse ad MARIÆ Vallem, tum quod Yolandam claustris cœnobij egressam leges eius ordinis haud facilè patiuntur, tum quod Cantipratanum Treviris fuisse constat. Et verò in Belgium redeuntem, vel Treviros proficiscentem, hanc rectum ducebat iter. Quanquam causæ satis Cantipratano adeundæ MARIÆ Vallis erat ipsa Yolanda, digna quam cerneret vir rerum memorabilium sui temporis tam diligens indagator, ut fassus ipse sit, explorandæ rerum gestarum veritati maxima se non rarò fecisse itinera. Fuit autem Treviris anno M. CC. LVI. ut scribit libro II. de Apibus, cum vi ventorum atque

tempestatum omnia passim his in regionibus cor-
 ruerent. Circa Trevirim, inquit, vineas demolitas pe-
 nitus, silvas & arbores antiquissimas funditus everfas in-
 speximus. De Yolanda vero, hæc posterorum me-
 moriæ reliquit. Vidimus plures filias Comitum & Baro-
 num, quæ spretis nuptiis in monasterijs vel congregatio-
 nibus virginum, vitam cœlibem delegerunt. Quarum
 inter ceteras unam, Iolandam nomine, filiam Viennensis
 Comitis vidi, quæ ad prædicationem cuiusdam fratris ordi-
 nis Prædicatorum, Valheri nomine, cuius supra fecimus
 mentionem (quo loco Meisenburgium disertè no-
 minat, descriptâ paucis eius conditione vitæ) in-
 audita constantiâ parentes evicit, ut sponso suo IESU
 Christo cum sororibus ordinis Prædicatorum in Valle B.
 MARIAE in diœcesi Trevirensi liberè deserviret. Hæc enim
 Romanorum Moderatoris neptis, & Imperatoris Græciæ
 consobrina, & Achaia Principis soror, à parentibus &
 amicis præparabatur nobilissimis nuptiis copulari, ut per
 eam posset eorum posteritas sublimari. Illa autem alias in-
 sendens, matrem animo sollicitavit dicti loci sorores invi-
 sere. Quo ubi venit, alijs cum militibus & familiâ matre
 intentâ, filia, ut prius ordinaverat, vocatis in capitulum
 Sororibus, votum religionis fecit, habitum induit, & im-
 positum responsorium, Regnum mundi, ipsamet inchoa-
 vit. Dum conventum latisonis vocibus prosequentem au-
 dit mater, miratur concentum repentina lætitiâ, mittit
 unum ex suis videre, quid esset? Renunciat ille, beatissi-
 mam Iolandam habitu sacri ordinis insignitam. Quo au-
 dito mater attonita, accurrit filiam rapere furibunda. Nec
 cunctata immunitatem loci violenter infringere, raptam
 secum

secum abduxit, & in palatio Viennensi arctissimæ custodiae mancipavit. Et vide quali constantiâ vixerit. Cibis tantum regularibus secundum ordinem contenta, alios comedere nullâ violentiâ cogi poterat. Alia quoque statuta ordinis, à quibus corpus vel animus arceri non poterat, vigilantius observabat. Detracto tantum illi habitu ordinis violenter, coloratis eam vestibus induebant. Nuditatem enim pati virginalem pudicitiam non decebat. Quid moror verbis? Per Episcopos, Abbates, & Praelatos, & per alterius professionis moniales, & religiosos diversi generis tentabatur. Nec tamen infra triennium, vel ad reditum seculi, vel saltem ad laxioris vitæ ordinem animum eius convertere potuerunt. Dicebat enim verbis inmitens Apostoli, In eâ vocatione, qua vocata sum, immobilis permanebo. Parentes igitur & amici à revocatione illius finaliter desperati, eam redire ad dictum locum & ordinem permiserunt. Vbi tantis vitæ exemplis fulget, ut nulla in eâ deesse virtutis dignitas videatur. Hucusque Cantipratanus, Hermanno subindè dispar, sed leviter, nisi quod non intelligo, quomodo Yolandam Imperatoris Romanorum neptem, & Constantinopolitani consobrinam, ac Principis Achaiæ sororem appellaverit. Non sum nescius neptis & consobrinæ vocabulis non uno significato usos Cantipratano coævus scriptores, sed nec ista me ratio satis iuvat. Est quidem, qui ex priscis monumentis tradat, Agnetem Yolandæ amitam, Principissam Achaiæ nuncupatam. Sed quo pacto is titulus ad Yolandæ fratrum unum transmigraverit, nondum perspexi. Id divinet ergo, cui

libitum. Siquis eorum Princeps Achaiae dictus est, non sanè fuit is Philippus, non Henricus, non Petrus, quorum titulis plena sunt monimenta veterum, sed inter eos titulos de Achaiae Principatu littera nulla. Fridericus fortasse, qui mature mortuus, nullos post se titulos reliquit, Principatum illum vendicare poterit; sed iam illa permisi divinantibus. Meminit & alio anteriore loco Yolandæ Cantipratanus, dum de Friderici fratris Yolandæ relictâ coniuge viduâ, à Walthero Meisenburgio ad cœnobiticam vitam ductâ, ita scribit. *Hic idem frater est, qui illam nobilissimam puellam, filiam Comitis de Viennâ, ut postea dicemus, & ad statum vitæ perfectissimum adduxit, & in miris & inauditis tribulationibus, lacrymis, & precibus continuis, constantissimam conservavit.*

Redeat nunc ad res ab Yolandâ in cœnobia gestas oratio, cuius ea fuit virtutis atque prudentiæ excellentia, ut promeruerit ceterarum fieri virginum Antistes, anno postquam cœnobium inierat X. Christi M. CC. LVIII. Hermannus Priorissam & Magistram promiscuè appellavit. Magistræ dudum abolito nomine, Antistites MARIAE Vallis Priorissæ nuncupantur. Yolanda porrò cum muneris dignitate virtutem intendit, rebus etiam gestis clara, ut Hermannus asserere veritus non sit, librum de hâc materiâ potuisse scribi; quanquam nihil horum ipse commemorat, contentus virtutibus eius enarrandis. Principiò, generis celsitudine proculcatâ, demisso prorsus

prorsus animo cæteris Sanctimonialibus famulæ instar inserviebat, immemor se earum esse Præsidem. Benigna & misericors pauperibus atque egenis, quidquid parsimoniâ conficere poterat, erogabat, adeò profusa, ut egere ipsa subindè cogeretur, haud parum dolenter id ferentibus Sanctimonialibus. Iam disciplinam ita instituit excoluitque, ut famam eius rei ergò longè lateque cœnobium *MARIAE Vallis* obtinuerit. Rei autem familiaris providè ab *Yolandâ administratæ* testes sunt quam plurimæ tabulæ, quarum exempla vidi. Earum autem vel adeò summas hîc, ponere, longum sane foret, & legentibus tædiosum. Hoc ad commendationem cœconomix *Yolandæ* dixisse suffecerit, quod à quò familiam gubernare cœpit, vix annus unus præterierit, quo non tabulæ aliquæ confectæ sint, aut donationum, aut emptionum, aut aliæ quæcunque rei domesticæ benè procuratæ indices.

Inter hæc amantissimus ille *Yolandæ* frater *Henricus*, *Traiecti* Episcopus, nescio quâ de causâ, ad *MARIAE Vallem* advenit. Facile æstimare est, quanti fuerit gaudij hic adventus, dum indè *Yolanda*, *Henrici* dilectissima soror, familiaris Præses, inde *Margarita* utriusque mater, & tum sub filix imperio sanctimonialis, talem hospitem exciperent. Nec minus iucundum *Henrico*, videre coram, duo sibi tam cara capita. Multa hoc loco, quæ scire iuvaret, divinare tantùm licet, rebus, quæ tum actæ sunt, oblivione se-

pultis, aut non traditis posterorum memoriae. Unicum ex tabulis comperimus. Machara oppidum est provinciae nostrae, Mosellae supra Treviros ad ternas ferme leucas appositum. Erat eius oppidi nobilis & equestris familia, à loco dicta *de Machrà*, sicuti ceterae olim apud nos urbes, ut Arlunum, Bitburgum, ipsum adeò Luciliburgum & plurimae aliae, sui nominis gentem nobilem habebant. Et Macharæ quidem, ex gente patriâ duo erant fratres, Petrus & Arnoldus, Ægidij filij. Arnolde, iam defuncto, erat filia Gertrudis, Sanctimonialis ad *MARIAE Vallem*, cuius nomine pater cœnobio bona quaedam donaverat. Sed Petro Arnoldi fratre donationem trahente in controversiam lis agitata est apud Comitem est Comitissam Luciliburgensem, donec tandem inita est concordia, arbitro litis componendæ lecto Henrico Episcopo. Eo agente Petrus, & *MARIAE Vallenses*, nomine Gertrudis, suo quisque iuri, si quod invicem haberent, renuntiaverunt. Tabulas eâ super re ab Henrico editas, ipse cerâ suâ ad *MARIAE Vallem* obsignavit, anno M. CC. LXVIII. postridiè feriæ solennis Annuntiationis B. Virginis. Qui idem annus, Henrico fuit vite ultimus. Reversus enim Traiectum, ibi pridie Nonas Iunias decessit, cuius res gestas in Genealogia Comitum Viennensium pluribus executi sumus. Apud *MARIAE Vallem* exstat eius in ephemeridibus honesta memoria, ut eodem loco tradidi.

Dixi

Dixi supra, quæ fuerit Yolande discipline rei-
 que domesticæ cura. Ad disciplinam pertinet,
 quod leges D. Dominici ex Latino in Germani-
 cos rhythmos transferendas curavit; nimirum,
 ut eius Sanctimonialis institutiones suas, patriâ
 linguâ redditas, facilius comprehenderent; & nu-
 meris poëticis illigatas, cum voluptate memoriæ
 mandarent. Erat enim Yolanda, ut Hermannus
 est auctor, præter Germanicam, Gallicæ quo-
 que imò & Latinæ lingua perita. Rhythmos
 autem composuit Henricus cœnobita Domini-
 canus, qui nomine suo in operis initio littera pri-
 ma, pro eius ævi consuetudine indicato, disertè
 illud in fine est professus. Codicem ipse vidi, in
 quo præfatio metrica; tum hæc scriptura. *Anno*
Domini M. CC. LXXVI. ætatis meæ XXVI. anno ab
ingressu meo in ordinem VI. anno sacerdotij I. ego frater
H. ordinis Prædicatorum, minimum hunc libellum de La-
tino in Theutonicum transtuli, Sororis Yolandis Priorissæ
Vallis S. MARIAE ac aliarum sororum precibus devictus,
& fraternæ instructionis nihilominus zelo ductus. IESUS
CHRISTUS.

Fuisse porrò hunc Henricum, ut modo loqui-
 mur, *Patrem*, seu, ut olim, *Confessorem*, hoc est,
 moderatorem Virginum *MARIAE Vallis*, ex
 ephemeridibus deprehendisse mihi videor, in
 quibus ita scriptum.

XV. Kal. Septembres, obiit frater Henricus de Lucem-
burgo, presbyter & confessor noster.

A quo enim potius, quam à moderatore suo

peterent Vallis *MARIAE* Virgines reddi Germanico idiomate leges suas? aut quis potius id officij illis præstaret, quam idem ille earum moderator?

CAPUT XXIII.

Yolande fama & auctoritas apud principes.

*Blanca D. Ludovici mater, Regina Gallie, benefacit *MARIAE* Valli. Eandem benevolè prosequuntur Henricus Magnus, & Margarita Comites Luciliburgenses. Margarita Yolande matris mors & sepulchrum. Meisenburgiorum procerum memoria apud *MARIAE* Vallem.*

Yolanda ut domi in magna fuerit veneratio-
ne, non minus tamen foris apud Magnates &
Principes valebat gratia & auctoritate. Blanca
in primis, D. Ludovici Gallie Regis mater, cœno-
bio *MARIAE* Vallis, haud dubiè permota Yo-
landæ cognatæ memoria, donavit XL. libras
nummum Turonensium; quod donum voluit
olim filie suæ Margaritæ, nuptæ Ioanni I. Bra-
bantia Ducis, cum defuncta esset, prodesse. Obijt
autem Blanca anno M. CC. LII. Margarita verò
sub annum M. CC. LXXI. Et credibile, tum ex
matris decreto numeratam Yolandæ pecuniam.
Est hac de re ita scriptum in ephemeridibus mor-
tualibus *MARIAE* Vallis.

III. Nov.